

**Dopis Prof. Ing. Rudolfa Haňky, MA, Ph.D., University of Cambridge,
předsedy Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání**

účastníkům IX. Akademického fóra

elektronicky 15.1.2009-23:06

Vážený pane předsedo, dámy a pánové.

Rád bych srdečně poděkoval za pozvání zúčastnit se IX. Akademického fóra. Současně bych se chtěl omluvit za to, že se nezúčastňuji osobně, což je způsobeno mou cestou do zahraničí. Vítám proto vaši nabídku podílet se na vašem jednání alespoň touto cestou.

Byl jsem pozván jako předseda Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání, nicméně Rada jako taková se poprvé sešla minulý pátek, a i když se naše jednání dotklo široké řady aspektů vysokoškolského vzdělávání, bylo to setkání, kde jsme se snažili spíše identifikovat problémy než navrhnout cesty k jejich řešení. Proto dnes uvedu spíše jen několik osobních poznámek.

Základními pilíři budování moderní konkurenceschopné společnosti jsou vzdělání lidé a kvalitní věda. V souvislosti s rozvojem a ohodnocováním vědy musí proběhnout i ohodnocení a reforma vysokého školství. Současný stav, kdy každá vysoká škola ať již veřejná či soukromá se výhledově snaží vybudovat kromě bakalářských programů i plnou škálu magisterských a doktorských programů, je nereálný. Jednoduchá násobilka ukáže, že nejsme schopni v relativně malém státě najít dostatečný počet profesorů a docentů schopných garantovat všechny tři druhy programů a přednášet na nich na 26 veřejných a 45 soukromých vysokých školách. Nutně to vede k jevu „létajících profesorů“, kteří někdy údajně pracují až 70 hodin denně. Úsudek o kvalitě takové výuky si jistě každý z nás umí udělat sám.

Veřejné vysoké školy se zdají podfinancované; poukazuje se na někdy nereprezentativní akademické senáty. Pozice bakalářů je nejasná. Řízení a samospráva veřejných vysokých škol jsou ostře sledovány a kritizovány, zatímco na soukromých školách se o nich prakticky nemluví a vysokoškolský zákon v tomto směru soukromé vysoké školy přímo ignoruje.

Toto je pouze malá část „problémů“, kterými se Rada pro reformu vysokoškolského vzdělávání bude muset zabývat. Nebude to jednoduché. Frekvence názorů, co je zapotřebí řešit, podle mne sledují Poissonovo rozložení. Vždy když si myslíte, že již další názor nedostanete, tak se objeví hned dva za sebou. A s každým problémem obvykle přijde několik rozdílných řešení. Rozmýšlet takovéto klubko problémů a najít řešení nebude jednoduché a bude to chvíli trvat.

Jak jistě většina z vás ví, po skoro 40 let jsou můj život a moje práce spojeny s Cambridžskou univerzitou, kde jsem také zastával řadu akademických i administrativních funkcí. Cambridge mne hodně naučila, a to po všech stránkách. Jednu z nejužitečnějších rad mi dal můj šéf profesor Mitchell, který mi k pochopení hloubky některých akademických i administrativních problémů, s kterými jsem se začal setkávat, doporučil, abych se k jejich správnému řešení

často po obědě dlouho procházel po King's Parade. Logika této velmi moudré rady není okamžitě jasná, a proto ji stručně vysvětlím.

King's Parade je asi 150 m dlouhé korzo před King's College ve středu města, kde po obědě obvykle prochází velký počet akademických pracovníků ze svých kolejí ať již na přednášky či do svých pracoven a laboratoří. To poskytuje příležitost se s jednotlivci na chvíli neformálně zastavit a pohovořit. Člověk má tak možnost lépe poznat jejich myšlení a prodiskutovat s nimi přednosti či nevýhody vlastních názorů. Tento proces pochopitelně vyžaduje čas a určitou trpělivost, nicméně je neuvěřitelně efektivní a někdy přímo objevný. A co hlavně, pomáhá vybudovat konsensus, bez kterého se řada původně dobře míněných opatření může proměnit v byrokratickou noční můru.

Snažím se a budu se snažit jako předseda Rady obrazně řečeno „procházet po Kings Parade“, i když v Česku je to trochu obtížnější než v malé Cambridge. Nicméně vynakládám hodně úsilí k tomu, abych pochopil nejen různé názory, ale i jejich někdy zdánlivou protichůdnost a našel cestu jak dále. Všichni víme, že české vysoké školství za minulých 20 let prošlo změnami, které je hluboce poznamenaly. Z více méně elitního systému vysokoškolského vzdělávání jsme se dostali k vzdělávání masovému, kdy více nežli polovina odpovídajícího ročníku jde studovat na vysokou školu. Dnes opouští univerzity více než dvakrát tolik vysokoškolsky vzdělaných lidí, než kolik jich odchází do praktického života s maturitou! Před deseti lety byl tento poměr přesně obrácený. Jistě je dobré, že se většímu počtu mladých lidí dostává možnost se na vysoké škole dále rozvíjet, učit se logicky myslet, vyhledávat informace a pracovat s nimi. Současně to ale mění charakter akademických institucí, které se tomuto vývoji relativně pomalu přizpůsobují. Navíc mám pocit, že při této transformaci někdy zapomínáme na to, abychom pro ty výjimečně schopné zajistili odpovídající špičkovou a náročnou výuku.

Současný systém řízení a financování vysokého školství potřebuje pozměnit. Jsme si toho vědomi všichni, kdo na vysokých školách pracujeme, a také řada těch, kteří je z politické platformy řídí. O tom posledním svědčí, když nic jiného také to, že poslední vysokoškolský zákon z roku 1998 byl od svého vzniku již 19x novelizován. Reforma vysokého školství je nutná. Otázkou a předmětem velkých debat zůstává, co a jak změnit. Doufám, že vy všichni mně a Radě pro reformu vysokoškolského vzdělávání pomůžete najít správnou cestu vpřed.

Ještě jednou vám děkuji za pozvání a doufám, že někdy budu mít příležitost si s vámi o těchto věcech podiskutovat.

Rudolf Haňka